

Branden in Gelselaar

(eerder gepubliceerd in Borklose Maote)

Door mevrouw An Hondorp

Een aantal in haar in kranten archieven gevonden berichten over branden in Gelselaar en het buitengebied. Het aantal en de ernst van deze branden, waarbij een mensenleven, gewonden en vee vielen te betreuren, trokken destijds veel publieksaandacht. Onderstaand overzicht geeft een indruk van de gebeurtenissen.

15.11.1866 Rotterdamse Courant:

In het Kerkdorp Gelselaar onder de gemeente Borculo woedde eergisteren avond een hevige brand die in weinig tijds den molen van Derksen geheel vernielde. Twee paarden en twee kalveren kwamen daarbij om, terwijl, om ze te redden, twee vette varkens moesten worden geslacht. De oorzaak van de brand is onbekend.

17.11.1866 Zutphense Courant:

De vermoedelijke brand in de vorige courant van hier vermeld, heeft getroffen het boerenervé 'Jan Derksen' te Gelselaar, toebehorende aan G.Wannink. In die brand zijn drie paarden en een kalf omgekomen, twee vette varkens heeft men onmiddellijk gedood; voorts zijn vijftien vimmen rogge in de vlammen vernield, van de inboedel is nog veel gered. De boerderij zou voor negentien honderd gulden verzekerd zijn.

06.11.1867 Nieuwe Rotterdamse Courant:

Gisteren avond is alhier uit Gelselaar gemeente Borculo, gevankelijk binnengebracht een persoon Bannink genaamd, beschuldigd van brandstichting in het huis zijn broers dat nog niet geheel voltooid was, en gebouwd werd ter vervanging van een ander, dat ten vorigen ook door brand vernield was geworden.

03.12.1867 Zutphense Courant:

Hendrik Bannink, kastelein onder Geesteren onder Borculo, verdacht van de woning zijns zwagers te Geesteren in brand te hebben gestoken en deswegen preventief gevangen genomen is op 28 Nov. in vrijheid gesteld.

08.05.1889 Algemeen Handelsblad:

Zondagmiddag is de bliksem geslagen in het boerenhuis van J.W.Berendsen gelegen tussen Gelselaar en Diepenheim. Alles is afgebrand. Ook zijn 2 paarden en een kalf omgekomen,. Het huis was verzekerd; de inboedel echter niet.

Hagendoorn 1910 na de brand

04.01.1890 Graafschapsbode:

In de nacht van 31 Dec. op 1 Jan. bespeurde de dochter van de heer J. Hagedoorn te Gelselaar brand in de woonkamer van haar huis. Gelukkig slaagden haar huisgenoten er in de brand te blussen. Ook bij de heer H. J. Kolkman te Gelselaar kwam dezer dagen een begin van brand voor, waarbij de bakker Willemsen (moet zijn Willems) brandwonden opliep.

04.08.1894 Lochemse Courant:

Ook vernemen wij dat een schuur op 't Mazeveld onder Markelo en een onder Gelselaar is afgebrand, in de laatste zouden vijf varkens zijn omgekomen.

09.08.1894 Nieuws van de Dag:

Te Gelselaar sloeg de bliksem in een schuur van de landbouwer H. J. Geerdink op de Reker. In een ogenblik stond de gehele schuur in volle vlam. Zes varkens, vijftig kippen en zes ganzen kwamen in de vlammen om, terwijl met de schuur, die tot aan de grond toe afbrandde, de daarin aanwezige 15 vim rogge, 8 voer hooi, 2 boerenwagens, 1 stortkar en alle landbouwgereedschappen vernield werden. De schuur was laag verzekerd; het overige niet. Het boerenhuis, gedeeltelijk met stro gedekt op ongeveer 10 meter afstand van de schuur staande, bleef ongedeerd door de gunstige richting van de wind.

05.05.1908 Lochemse Courant:

Gisteravond om vijf uur ontstond er vermoedelijk door een gebrek aan de schoorsteen brand bij de landbouwer J. Nijhof op Lenshorst. Het huis brandde geheel af en enig vee, w.o. een paar varkens vond de dood in de vlammen. Het huisraad kon gered worden.

06.05.1908 Algemeen Handelsblad en op 07.05.1908 Tilburgse Courant:

Maandagmiddag omstreeks half vijf ontstond er brand in de boerderij Beltjan onder Gelselaar, gem. Borculo, toebehorende aan de graaf Van Twickel te Delden, en bewoond door de landbouwer J. Nijhof. De boerderij was spoedig een prooi der vlammen. Een zeug met 8 biggen, 1 dragende zeug en 1 kalf kwamen in de vlammen om. De overige levende have werd gered. De inboedel is gedeeltelijk verbrand. Oorzaak onbekend. Assurantie dekt de schade.

14.06.1908 Lochemse Courant:

Gisteravond omstreeks 7 uur ontstond er brand in het huis van J. Hagedoorn,

landbouwer en caféhouder te Gelselaar. In minder dan geen tijd stonden de belendende percelen, bewoond door de bakkers Hondorp en B.Heideman (moet zijn Heineman) in volle vlam. Een gedeelte van de inboedels en het vee is gered doch een kalf en twee varkens kwamen in de vlammen om. De spuiten van Borculo en Geesteren waren spoedig aanwezig, waardoor de brand zich tot de 3 bovenvermelde percelen beperkte en het in de nabijheid staande kerkgebouw, waarvan de toren reeds brandde, kon behouden blijven. Het verbrande was verzekerd. Vermoedelijk is de brand bij Hagedoorn in de keuken begonnen.

16.06.1908 Nieuwe Tilburgse Courant:

Eergisteravond brandden de huizen bewoond door Hagedoorn, Hondorp en Heineman te Gelselaar in een ogenblik tijds geheel af. De kerktoren, die dicht bij staat, vatte reeds vuur, doch werd behouden. Oorzaak onbekend. Een en ander is verzekerd.

08.04.1909 Lochemse Courant:

De vorige week maandag brandde onder Gelselaar de boerderij Zelhorst af waarbij alles verloren ging o.a. kwamen twee koeien in de vlammen om, terwijl een paar andere zulke brandwonden kregen dat ze moesten worden afgemaakt. Ook de 73-jarige eigenaar K. en diens vrouw bekwamen bij hun pogingen om nog wat te redden erge brandwonden ten gevolge waarvan K. maandagavond jl. overleed. De toestand van zijn

vrouw is zeer zorgelijk. Dinsdag heeft de 42-jarige nicht van K., die met haar man en kind bij hem inwoonde, bekend de brand moedwillig te hebben gesticht. De brandstichtster, die niet goed bij het hoofd schijnt, is door de politie voor de officier van justitie te Zutphen geleid. Een recht treurige geschiedenis. N.B. Deze weergave is niet juist: het bleek een andere ongehuwde inwonende nicht die de brand heeft gesticht.

07.09.1923 Borculose Courant:

Heden is hier de kapitale boerenbehuizing van het erve Holstege, eigenaar de heer Hengstegoor, totaal afgebrand. De levende have kon gered worden. Overigens ging alles verloren. Verzekering dekt de schade.

21.09.1923 Graafschapbode:

Aan de nasporingen van rijks-en gemeente politie is het gelukt de oorzaak van de brand der boerderij Holstege onder Gelselaar op 6 sept.jl. op te helderen. De knecht G.G. die daar diende heeft bekend den brand te hebben gesticht. Deze had voor enige tijd 100,00 gulden van de heer H. weggenomen, welke diefstal toen niet aangegeven werd. In de morgen van de 6e september werd hem de dienst opgezegd, waarna hij

zijn misdaad pleegde. Gedurende de tijd dat hij op de boerderij Klein-Laarberg na de brand onderdak vond, heeft hij ook daar geld gestolen. De verdachte heeft bekend.

21.09.1923 Het Volk:

Door de politie werd te Lochem aangehouden de 21-jarige boerenknecht G.G. die bekende dat door hem brand was gesticht ten huize van de heer Hengstegoor te Gelselaar (gem. Borculo), bij wie hij werkzaam was en wiens boerderij dientengevolge verleden week geheel in de as werd gelegd. Verder bekende hij schuldig te zijn aan diefstal van 100,00 gulden, bij zijn baas gepleegd. G. is naar Zutphen gebracht en aan de Justitie overgeleverd.

19.10.1923 Nieuwsblad van Friesland:

Een 21-jarige boerenknecht te Gelselaar bij Lochem stal van zijn patroon de boer Hengstegoor een bankbiljet van f100,-- en stak toen de boerderij in brand, die geheel afbrandde. Tegen de dader is, verzachtende omstandigheden in aanmerking genomen, voor de Zutphense rechtbank thans twee maanden gevangenisstraf geëist, met aftrek van de preventieve hechtenis.

20.05.1924 Graafschapsbode:

Bij het onweer van vrijdagochtend sloeg de bliksem in de boerderij Holstege onder Gelselaar, vernielde de schoorsteen en rukte het behang van den muur, maar veroorzaakte geen brand. Ook moesten verschillende bomen het ontgelden.

27.05.1924 Lochemse Courant:

Zaterdagmiddag brak een felle brand uit, waardoor de gehele boerenbehuizing met schuren en bergen daarbij behorende en eigendom van de landbouwer Bannink (Evers) alhier, een prooi der vlammen werd. Van de inboedel kon zo goed als niets gered worden. De levende have gedeeltelijk: er kwamen zelfs een paar varkens in de vlammen

om. Door de felle wind sloeg het vuur over op een paar gevulde bergen aan de overzijde van de Griendweg gelegen en bij het erve Elderink behorende. Ook deze verbrandden. De brandspuit van hier en die van Geesteren hadden de grootste moeite de genoemde boerderij van de landbouwer Markerink en het daarachter gelegen woonhuis van de timmerman Mensink te behouden.

Vooraf dit laatste kreeg heel wat glas-en waterschade. Verzekering dekt althans gedeeltelijk de geleden schade.

27.05.1924 Nieuwe Tilburgse Courant:

Te Gelselaar bij Borculo is de boerderij van W. Bannink afgebrand. Ook twee nabijgelegen schuren van dezelfde eigenaar, benevens twee strobergen van de landbouwer Visscher werden door de vlammen verteerd. Vijf varkens kwamen om het leven. De oorzaak van de brand is vermoedelijk te zoeken in het vliegen van vonken uit de fornuisput.

21.06.1927 Lochemse Courant:

Tijdens het onweer van vrijdagmiddag sloeg de bliksem in een schuur, staande bij het erve Hilhorst in de boschhoek alhier. De schuur verbrandde geheel, zonder dat van de inboedel iets van betekenis kon worden gered. Het daarbij staande boerenhuis bleef gelukkig gespaard. Het pand was verzekerd bij de Onderlinge Brandassurantie.

24.04.1930 Algemeen Handelsblad:

Hedenmorgen is de boerderij van den heer Landeweer in de buurtschap Gelselaar bij Borculo totaal afgebrand. Het vee kon worden gered. Verzekering dekt de schade.(moet zijn Hietland)

25.04.1930 Borculose Courant:

Door onbekende oorzaak brandde hedenmorgen de hele boerderij van de heer Hietland af. Door de toegeschoten hulp kon het vee, uitgezonderd 3 biggen, en de hele inboedel gered worden. De landbouwwerktuigen gingen verloren. Naar we vernemen is een en ander verzekerd bij de Onderlinge te Geesteren. Het komt ons gewenst voor, dat de primitieve brandspuit spoedig opgedoekt wordt en dat er beter materiaal voor in de plaats komt.

13.07.1948 Borculose Courant:

Dinsdagmiddag even voor 12 uur sloeg de bliksem in de boerderij van landbouwer Herman Voortman. Hoewel de zoon nog probeerde de brandhaard te blussen, stond het gebouw in een ommezien in lichter laaie, zodat de brandweren die reeds spoedig ter plaatse verschenen, weinig konden uitrichten. Met behulp van de burens werd er nog heel wat van de inboedel uit het woonhuis gehaald, die natuurlijk door de regen en de haast ook nog beschadigd werd. Bijna de hele hooioogst, die op de deel was opgeborgen, ging verloren. De gehele middag was de brandweer uit Geesteren bezig met nablussen, want telkens kwamen de vlammen weer onder het smeulende hooi vandaan. Gelukkig bleven de belendende schuren en loodsen behouden.

15.09.1961 Borculose Courant:

Op het erve Bollert van landbouwer Schreibeld alhier geraakte gisteren een houtmijt in brand. Meer dan 8 vim hout werden een prooi der vlammen. De brandweer verleende haar hulp, waardoor het vuur beperkt bleef en de dichtst bijstaande woning en schuur gespaard konden worden.

31.10.1958 G.O.C.:

Woensdagavond om ongeveer 6 uur brak brand uit in de nog onbewoonde boerderij van de heer Meddeler. De brandweer uit Borculo was spoedig ter plaatse met de tankspuit zowel als met de motorspuit. Er werd spoedig water gegeven. Toch kon niet worden voorkomen dat de boerderij totaal uitbrandde. Omtrent de oorzaak tast men in het duister. De eigenaar zou juist dezer dagen de woning betrekken.